

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization · Rokua UNESCO Global Geopark

Vuoden retkikohde 2018

Rokua Geopark

Suomen ensimmäinen UNESCO Global Geopark

Rokua Geopark muodostaa Rokuan harjujaksoa seuraavan geologisen käytävän Muhoksen muodostumasta Oulujoen vartta pitkin Oulujärvelle ja Manamansaloon asti. Geopark yhdistää yhdeksi kokonaisuudeksi alueiden geologisen, luonnonhistoriallisen ja kulttuurisen historian viime jääkaudesta nykypäivään asti.

Oulujokilaakson Tervareitistö

Oulu Outdoors Zone -palvelun kautta saa kätevästi tietoa Oulu Seudun luonto- ja luontoliikunta kohteista. Vieraile Oulun Seudun luonnossa – vieraile visitoulu.fi

Esite on toteutettu OUMO-hankkeella osana Oulujoki-esittelyä.
Design, kuvitukset, grafiikat ja sisällöt Susanna Ukkola 2016.

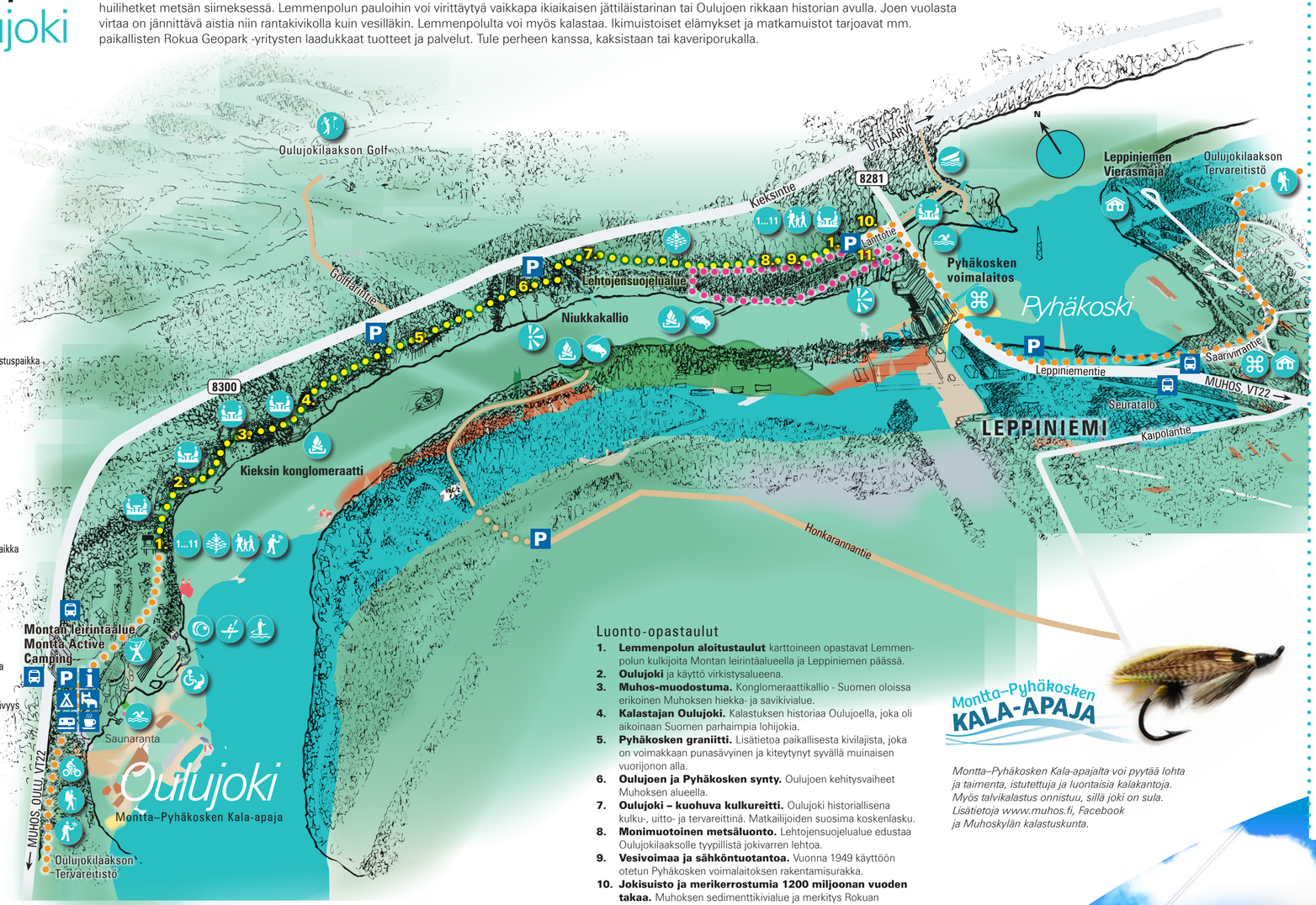
HUMANPOLIS OY

Lemmenpolku
Oulujoki

Sykähdyttävä luontopolku Oulujoen jylhimmissä maisemissa!

Uudistunut Lemmenpolku houkuttelee päiväretkeilijöitä Oulujoelle reippailemaan. Noin kahden kilometrin pituinen luontopolku on osa Tervareitistöä ja kulkee Montan leirintäalueelta nostalgiseen Leppiniemeen. Käyttäjäystävälliset opastaulut kertovat alueen luonnosta, kulttuurihistoriasta ja kiehtovasta geologiasta. Punaisen graniittikallion laelta avautuvat jylhimmät jokimaisemat Oulujoelle. Patikointitaitoja ei kulkijalta kysytä, kuntoa kyllä. Tauko- ja nuotiopaikat tarjoavat mieluisat huilihetket metsän siimeksessä. Lemmenpolun pauloihin voi virittäytyä vaikkapa ikiaikaisen jättiläistarinan tai Oulujoen rikkaan historian avulla. Joen vuolasta virtaa on jännittävä aistia niin rantakivikolla kuin vesilläkin. Lemmenpolulta voi myös kalastaa. Ikimuistoiset elämykset ja matkamuistot tarjoavat mm. paikallisten Rokua Geopark -yritysten laadukkaat tuotteet ja palvelut. Tule perheen kanssa, kaksistaan tai kaveriporukalla.

1...11 Oppiminen
Retkeily
Patikointi
Taukopaikka
Nuotio
Luonto
Kalastus
Esteetön kalastuspaikka
Laituri
Nettikamera
Sup-lautailu
Melonta
Veneenlaskupaikka
Veneily
Uinti
Näköalapaikka
Kulttuurinähtävyys
Arkkitehtuuri
Pyöräily
Rimpuilurata
Geokätköily
Golf

Montta Active Camping avoinna 1.5.–30.9.
Lisätietoja www.montta-activecamping.fi ja Facebook.

Luonto-opastaulut

1. **Lemmenpolun aloitustaulut** karttoineen opastavat Lemmenpolun kulkijoita Montan leirintäalueella ja Leppiniemen päässä.
2. **Oulujoki** ja käyttö virkistysalueena.
3. **Muhos-muodostuma.** Konglomeraattikallio - Suomen oloissa erikoinen Muhoksen hiekka- ja savikivialue.
4. **Kalastajan Oulujoki.** Kalastuksen historiaa Oulujoella, joka oli aikoinaan Suomen parhaimpia lohijokia.
5. **Pyhäkosken graniitti.** Lisätietoa paikallisesta kivilajista, joka on voimakkaan punasävyinen ja kiteytynyt syvällä muinaisen vuorijonon alla.
6. **Oulujoen ja Pyhäkosken synty.** Oulujoen kehitysvaiheet Muhoksen alueella.
7. **Oulujoki – kuohuva kulkureitti.** Oulujoki historiallisena kulku-, uitto- ja tervareittinä. Matkailijoiden suosima koskenlasku.
8. **Monimuotoinen metsäluonto.** Lehtojensuojelualue edustaa Oulujokilaaksolle tyypillistä jokivarren lehtoa.
9. **Vesivoimaa ja sähköntuotantoa.** Vuonna 1949 käyttöön otetun Pyhäkosken voimalaitoksen rakentamisurakka.
10. **Jokisuisto ja merikerrostumia 1200 miljoonan vuoden takaa.** Muhoksen sedimenttikivialue ja merkitys Rokuan harjumuodostuman syntymisessä.
11. **Lemmenpolun alareitti, aloitustaulu.** Vanhaa nippu-uitto-rataa kulkeva vaihtoehtoinen maisemareitti. Uiton historia.

Montta–Pyhäkosken KALA-APAJA

Montta–Pyhäkosken Kala-apajalta voi pyytää lohta ja taimenta, istutettuja ja luontaisia kalakantoja. Myös talvikalastus onnistuu, sillä joki on sula. Lisätietoja www.muhos.fi, Facebook ja Muhoskylän kalastuskunta.

Reitti-info

Lemmenpolku 2,1 km

Keskivaativa

Luontopolku Montta–Leppiniemi, janareitti
Lähtöopasteiden sijainnit:
Montta N64.8442173 E26.0107219
Leppiniemi N64.8477645 E26.0372116
Kesto noin tunnin
Soveltuu normaali- ja hyväkuntoisille
Ylläpidetty ja merkitty reitti, luonto-opasteet, turvallinen
Taukopaikat 6 kpl
Ylläpidetyt nuotiopaikat 2 kpl
Laituri 1 kpl
Kalastuslaituri 1 kpl

Lemmenpolun alareitti

Keskivaativa

Maisemapolku 0,9 km tai ympyräreitti 1,6 km
Lähtöopasteen sijainti:
Leppiniemi N64.8477784 E26.0358358
Kesto 15–30 minuuttia
Soveltuu normaali- ja hyväkuntoisille
Ylläpidetty ja merkitty reitti, luonto-opasteet, turvallinen
Taukopaikka 1 kpl
Ylläpidetty nuotiopaikka 1 kpl
Kalastuslaituri 1 kpl

Valitse jalkineiksi maastoon soveltuvat kengät. Lemmenpolun alareitti voi olla paikoin liukas ja reitin varrella on jyrkät portaat. Kulje merkittyä polkua pitkin, älä poimi kasveja, katko oksia, vahingoita ympäristöä tai rakenteita. Tulenteko on sallittu nuotiopaikoilla. Kuljeta roskat pois luonnosta ja pidä ympäristö siistinä. Ei talvikunnossapitoa.

Oulujokilaakson Tervareitistö 100 km

Karttaesite

Patikka- ja hiihtoreitti Oulu–Rokua
Merkitty reitti
Opastaulu Montan leirintäalueella

www.ouka.fi

Helposti saavutettava
päiväretkikohde Oulun seudulla

- Autolla ajaa Oulusta 30 minuutissa. Pysäköinti Montan leirintäalueella ja Leppiniemessä.
- Säännöllinen bussiyhteys Oulu–Oulujoen pohjois-puoli–Muhos. Pysäkit Montan leirintäalue ja Leppiniemi.
- Pikajunalla Muhokselle Oulusta ja Helsingistä Kontiomäen kautta.
- Veneenlaskupaikat Montan voimalaitoksen molemmin puolin. Rantautua voi Montan leirintäalueen rantaan (ei saunarantaan).

Turvallinen ja merkitty reitti

Nuotio- ja taukopaikkoja

Erämaan tuntua

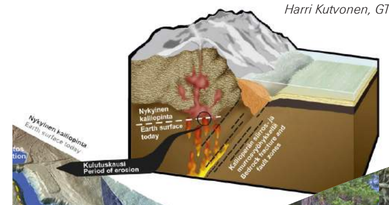
Reitti sydämeen vie Lemmenpolun kautta

Montasta Leppiniemeen Oulujoen pohjoisrantaa pitkin kulkevaa polkua, nykyistä Lemmenpolkua, suositteli August Ramsay matkaoppaassaan vuonna 1888. I.K.Inha ikuisti elämyksellisiä maisemia kansallisromanttisiin valokuviin. Leppiniemi tunnettiin mm. säätyläisten huviretkikohteena. Kesällä 1935 juhannusta saapui Leppiniemeen juhlimaan 3 000 vierasta. Huviretkille otettiin mukaan ruokaa ja juomaa – kalaa sai tuoreeltaan paikan päältä. Tällöin lienee moni rakkaus syttyi luonnonkaunista Lemmenpolkua kulkien, Oulujoen jylhimmissä maisemissa Pyhäkosken kuohuista vaikuttuneena. Niin Lemmenpolku sai nimensä kuin itsestään…

Rokua Geoparkin syntykivi

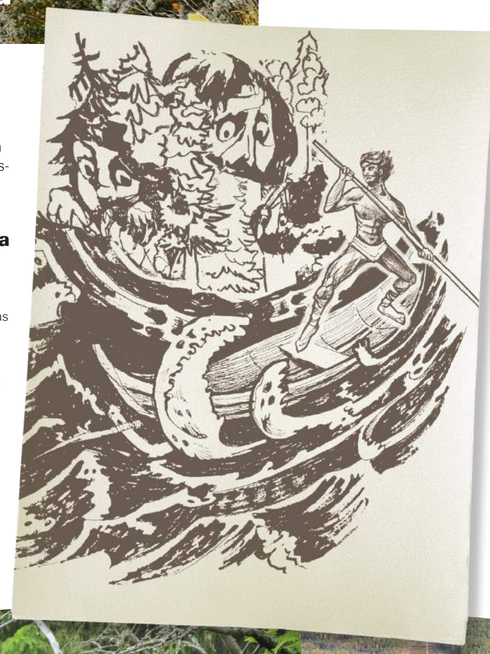
Kauan ennen dinosauruksia mannerlaattojen törmäyksissä kohosi Pohjois-Suomeen Alppien kaltaisia vuorijonoja. Miljoonien vuosien aikana vuoret kuluivat tasangoksi ja syvällä vuoriston uumenissa syntyneet kivet paljastuivat maanpinnalle. Oulujoen rantakalliossa pilkistää Kieksin konglomeraatti, joka on raudan ruskeaksi värjäämää, kivettynyttä soraa. Se on syntynyt yli 1000 miljoonaa vuotta sitten, kun muinaisen joen suistoon kasaantui soraa ja hiekkaa. Oulujoen kanjonissa esiintyvä punainen Pyhäkosken graniitti on puolestaan ikivanhaa syväkiveä, joka on hitaasti kiteytynyt sulasta kivestä vuorijonon alla lähes 2000 miljoonaa vuotta sitten. Rokua Geoparkin ja Lemmenpolun ainutlaatuisesta geologiasta saa lisätietoa mm. kiinnostavista luonto-opasteista Lemmenpolun varrella.

Harri Kutvonen, GTK

Pyhäkosken jättiläiset ja Montta

Pyhäkoskella ja Montassa Oulujoen rannoilla on kivikautisen asutuksen merkkejä. Kukaties paikallinen jättiläistarinakin on peräisin samoilta ajoilta. Tarinan mukaan Pyhäkoski oli ennen jättiläisten valtakuntaa. Virta oli kiivas jättiläisillekin; vaikka muut kosket sauvottiin istualtaan, Pällin kohdalla oli noustava ruuhessa polvilleen. Rakankallion luolassa asunut Äijä-tietäjä ennusti, että ennen uuden kansan saapumista kosken laskee ensimmäisenä Montta-niminen mies: mustaverinen, pitkä, solakka ja idästä päin tullut taitava koskenlaskija. Ja niin eräänä aamuna koskea pitkin veneellä laski Montta, jonka nähdessään jättiläiset jäykistyivät paikoilleen. Montta suututti laskunsa aikana Pyhäkosken haltijan ja hukkui pyörteeseen. Montan tulemisen ennustanut tietäjä vaipui hengettömänä maahan. Silloin jättiläiset ymmärsivät valtakautensa päättyneen ja astuivat vuoren sisään, kaiketi nykyisen jättiläisvoimalaitoksen kohdalle.

Oulujoki

Oulujoki on 107 km pitkä Oulujärven laskujoki, joka virtaa Perämereen. Turvallinen ja monikäyttöinen joki tarjoaa nykyään virkistävää käyttöä eri vuodenaikoina. Käyttöä on kehitetty parantamalla mm. kalastus-, uinti- ja veneilymahdollisuuksia sekä matkailupalveluja. Oulujokilaakso tarjoaa nähtäväksi valtakunnallisesti arvokkaan maanviljelysmaiseman, geologian ja kulttuurihistorian. Runsaimmin viljellyt alueet sijaitsevat Muhoksen ympäristössä, jossa maaperä on paksua ja ravinteikasta.

Entisaikojen liikenteen laajakaista

Ennen rauta- ja valtatietä Oulujoki tarjosi nopeimman kulku- ja kuljetusväylän myös kansainvälisille markkinoille. Tiettävästi jo 1500-luvulta lähtien tervatynnyreitä kuljetettiin Kainuusta kohti Oulua – alueelta on löytynyt todisteita jopa 4000 vuotta sitten käydystä ulkomaankaupasta! Tervakulttuurin kulta-aikaan 1800-luvulla tervaa arvioidaan kulkeneen Oulujoessa jopa 30 000 tynnyriä vuodessa. Suotuisissa oloissa matka Kajaanista Ouluun kesti noin viikon. Voimakkaimmat koskipaikat oikaistiin hevosrattailla Syväyksestä Sotkajärvelle. Oulujoki on ollut myös Suomen vanhimpia uittoväyliä – tietoa puunkuljetuksesta löytyy jo isonvihan ajoilta 1700-luvulta. Vähäkoskisella jokiosuudella Oulun ja Muhoksen välillä aloitettiin höyrylaivaliikenne vuonna 1870. Joella liikennöi mm. Lempi-laiva, jossa oli keittiö, wc ja luksus-salonki.

Lohta leipää

Oulujoki oli niin runsas lohijoki, että vanhan sananparren mukaan Muhoksen kirkonkellot soittivat "lohta leipää, lohta leipää". Lohi tarjosi Oulujokilaakson asukkaille ravintoa ja elantoa. Urheilukalastusta alettiin harrastaa Pyhäkoskella 1920-luvulla, jolloin kalastamiseen jännitystä tarjosi suurten lohien kanssa kamppailu. Ns. lohilordeja matkusti kalalle ulkomailta asti. Voimalaitosten rakentamisen jälkeen lohi ei enää pääsyt nousemaan Oulujokeen. Tänä päivänä Oulujoen kalastusta kehitetään lohiportaan, kalaistutusten ja kalojensiirtolaitteen avulla.

Koskenlasku

Lähes 20 km pitkä Pyhäkoski oli Oulujoen pisimpiä koskijaksoja – ja putoustakin huimat 58,5 metriä! Leppiniemen kohdalla sijaitsi jyrkkä mutka, jossa koskenlaskijalta vaadittiin todellista taitoa. Koskenlasku olikin yksi Suomen matkailun vetonauloista ja houkutteli paikalle vuosittain satoja matkailijoita ulkomaita myöten. Ensimmäinen arvovaltainen Pyhäkosken laskija oli Kreivi Pietari Brahe vuonna 1639. Vuonna 1896 englantilainen Mrs. Alec Tweedie luonnehti Pyhäkosken laskun jännittävimmäksi kuviteltavissa olevaksi elämykseksi. Paikalla vierailivat useat presidenttimme kuten Mannerheim. Koskenlasku päättyi Pyhäkoskella vuonna 1945.

Nostalgiamatka arkkitehtuuriin

Oulujoella voimalaitoksia on kaikkiaan kahdeksan. Ne ovat arkkitehti Aarne Ervin käsialaa Merikosken voimalaitosta lukuunottamatta. Oulujoen suurin, Fortumin omistama Pyhäkosken voimalaitos on yksi Lemmenpolun nähtävyyksistä. Leppiniemen asuinalue on nimetty valtakunnallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi. Samalla alueella sijaitsivat ennen työpaikat, asunnot, poliisi, kansakoulu, lääkäri, elokuvateatteri, seurantalo, kasvihuoneet, harrastukset, perhe ja ystävät. Ervin suunnittelema romanttista funktionalismia edustava Leppiniemen Vierasmaja valmistui vuonna 1948. Edustustilan sisustuksen suunnitteluun osallistuivat Ervin lisäksi Alvar Aalto ja Paavo Tynell. Myös Kekkonen on siellä yöpynyt. Nyt tila palvelee esimerkiksi nostalgisena kokousten viettopaikkana.

ALUEEN KOHTEITA

- Rokua Geopark, www.rokuageopark.fi
- Arkkitehti Ervin suunnittelemat voimalaitokset – Pyhäkosken voimalaitos ja Sähkövoimamuseo (esittely ryhmille tilauksesta).
- Leppiniemen asuinalue ja Vierasmaja.
- Montta-Pyhäkosken Kala-apaja.
- Tervan tie -matkailutie Oulu–Kuhmo
- Syväyksen muistomerkki, Laitilantie, Muhos.
- Muhoksen kirkko vuodelta 1634. Tiekirkko. Kirkkotie, Muhos.
- Muhoksen kotiseutumuseo, Muhostie 17, Muhos.
- Toppeliuksen muistokivi. Hiihtomajantie 61, Muhos.
- Taidegalleria Terttu Jurvakainen, Nykäläntie 18, Muhos.

Tietoa matkailijalle

www.rokuageopark.fi

www.muhos.fi

Lisätietoa

- Rokua Geopark, www.rokuageopark.fi, Facebook, Instagram, Twitter, Youtube
- Opastus- ja varauskeskus Suppa, Jaakonjärventie 2, 91670 Rokua puh. 08 554 5500.
- Muhoksen kunta, yhteispalvelupiste, Asematie 14, puh. 08 5587 0000, matkailuinfo-näyttö, Muhoksen tori.

Ikiaikainen kallio

Peikkometsästä vihreän lehdon syliin

Kulttuurihistoriaa

Repullinen retkimuistoja